

A black and white photograph of a group of young boys in Nazi uniforms, including a prominent boy in the foreground with a swastika armband. The boys are standing in a line on a cobblestone street, looking in various directions. The image is overlaid with a semi-transparent dark filter.

De Nieuwe Orde aan de Westkust tijdens de Duitse bezetting in WOII

Marc Vanden Bussche

stichting
kunstboek

De Nieuwe Orde aan de Westkust tijdens de Duitse bezetting in WO II

Marc Vanden Bussche

stichting
kunstboek

INHOUD

Voorwoord	7
1940 BLITZKRIEG - WESTKUST BEZET / 'FÜHRER BEFIEHL, WIR FOLGEN'	11
Het is oorlog!	11
Oorlogshel door operatie Dynamo	24
Bangelijkste dag van de oorlog te Coxyde en De Panne, vrijdag 31 mei 1940	37
De Duitsers zijn daar	52
Duitse militaire bezetter op jacht naar oorlogsbuit	61
Nieuwe meesters, Nieuwe Orde	66
De Slag om Engeland en de aanleg van het Duitse vliegveld te Koksijde	88
Inkwartiering Duitse soldaten	95
Hotel du Nord werd Wehrmacht-bordeel	100
Oorlogsellende en Winterhulp	104
1941 NAZIVLAG WAPPERT OVER WESTKUST: DEUTSCHLAND UBER ALLES	111
Rantsoenering maakte het leven zuur	111
VNV-gouverneur Bukckaert eiste dat burgemeesters in Duitse pas lopen	120
Wulpen eerste VNV-bastion van Westkust	126
Duitse ouderdomsverordening maakt weg vrij voor VNV	136
Duitse bezetter duwt vliegveld door strot Koksijdse bevolking	141
Tewerkstelling minderjarige meisjes in Duitse kantonnementen stuitte op verzet	148
Paardenvissers in de val van de oorlog	152
Operatie Barbarossa	156
Firmin Dewulf oorlogsburgemeester te Koksijde dankzij	160
Duitse ouderdomsverordening	
De Nieuwe Orde	165
1942 HET VNV GRIJPT MACHT AAN DE WESTKUST	179
Harde oorlogswinter en honger voedingsbodem voor VNV	179
Operatie Donnerkeil en Cerberus	189
Duitsers legden culturele leven plat	193
Overlijden burgemeester Houtsaeger luidde Nieuwe Orde in	199
Grootschalige SS-razzia zette Witte Brigade De Panne op vulkaan	207
Westkust Jodenvrij	225
Baustelle Flugplatz Coxyde	231
Nieuwe VNV-burgemeesters Westkust	239

Totale ontruiming zeedijk en doodsgevaar door ondermijning dijkgebouwen	264
Jaareinde 1942	270
1943 STALINGRAD EN VERPLICHTE TEWERKSTELLING IN DUITSLAND DEDEN GELOOF IN NIEUWE ORDE WANKELEN	275
De wonderbare visvangst	27
Geloof in de Nieuwe Orde wankelt	284
Stalingrad en heldenherdenking oostfrontstrijders	293
Verplichte tewerkstelling in Duitsland wierp grote schaduw over Nieuwe Orde	300
Duitsers lieten geen klokken luiden voor derde verjaardag van de oorlog	319
Het zwarte benoemingsmechanisme van collaborateurs	325
'Collateral damage'	335
't <i>Kwelduiveltje</i>	337
Explosieve cocktail	343
Vierde en laatste kerstdag onder Duitse bezetting	348
1944 EINDE NIEUWE ORDE DE GROTE INVASIE EN DE BEVRIJDING VAN DE WESTKUST	351
('t) Rommel(t) aan de Atlantikwall	351
Gijzeling burgemeester Dewulf, H. Loones, werd burgemeester	359
Oostende en eerste evacuatie kustzone	
Paastragedie te Koksijde: massaslachting op vliegveld	368
D-Day en vernieling vliegveld Koksijde	374
De tweede evacuatie van de kust	383
Het bittere einde van het VNV	389
Duitse weerwraak eindigde in bloedbad te Oostduinkerke	394
De bevrijding en de afrekening van de Westkust	404
De repressie en internering van de collaborateurs	411
Burgemeesters Nieuwe Orde geïnterneerd	427
De terugkeer naar huis	441
De oorlog is nog niet gedaan	446
RAF zwaait de plak in Koksijde	454
1945 TOT HET BITTERE EIND	461
Ontmijning en afrekening	461
Geen zal de avond zien	472
Duitsers capituleren	477
Terugkeer van Nacht und Nebel-gevangenen zorgen voor knellende band met het verleden	480
Nawoord	493

Op 29 december 1940 was er een voordracht met lichtbeelden van de laatste IJslandvaarders met een gratis ingang maar een tombola ten voordele van Winterhulp. De cafés waren om 22 uur gesloten en niemand was nog op straat.

Gezien de lockdown, het uitgangsverbod en de *Polizeistunde* bleven de mensen thuis met oudejaarsavond. Ze waren dan maar vroeg gaan slapen met één gedachte: "Wanneer zal het weer vrede worden?"

Velen luisterden naar muziek op de radio en clandestien vooral naar de BBC om het laatste nieuws over het front te vernemen dat helaas weinig opbeurend was.

Churchill:

*"Voordat deze oorlog voorbij is,
Haten jullie onze vijanden heus wel."*

Rantsoenering maakte het leven zuur

Geen klas meer op zaterdag wegens rantsoenering kolen

Het schepencollege van Oostduinkerke ging in de aanhoudende koude het nieuwe jaar 1941 in met dezelfde samenstelling als bij het uitbreken van de oorlog en voelde de adem van de Duitsers in zijn nek. De schaarste aan kolen noopte tot strikte rantsoenering.

Burgemeester was Alberic Florizoone, geboren in Oostduinkerke op 7 november 1895, steenbakker en zoon van wijlen de legendarische gemeentesecretaris en steenbakker Isidoor Florizoone, bijgenaamd Stokje. De broer van de burgemeester, Daniël Florizoone, was kort gemeentesecretaris van Oostduinkerke voordat hij in 1936 notaris benoemd werd te Wulveringem. In zijn plaats werd de gemeenteontvanger Julien Vandendriessche (junior) bevorderd tot gemeentesecretaris van Oostduinkerke. Julien Vandendriessche was zeer pro-Duits en stond bekend als Julien van de koster. Zijn vader was immers 28 jaar koster geweest van Oostduinkerke. Het schepencollege was verder samengesteld uit twee schepenen met name: Omer Declercq, landbouwer, Burgweg 7 (in de gemeenteraad gekomen ter vervanging van brouwer Edmond Druwé, die niet kon zetelen wegens verwantschap in de tweede graad met zijn schoonbroer Alberic Florizoone), en Maurice Borgonie, aannemer, Dorp 65.

Het schepencollege van Oostduinkerke besliste in zitting van 7 januari 1941 geen klas meer te geven op de zaterdagen, gezien de aanhoudende koude en de noodzaak om brandstof te besparen. Bovendien was er op de zaterdag toch maar twee uur les, waarvoor de kinderen tweemaal door de

koude moesten: een eerste maal om in school te geraken en een paar uur later nog eens om naar huis te gaan. Tijdens de weekdays was er les van 9.30 tot 12 uur en van 13.30 tot 17 uur, met de gewone speeltijden.

Burgemeester Florizoone verzocht de aangenomen scholen dezelfde regeling toe te passen om alle verwarring te vermijden.

Op verzoek van de *Kreiskommandant* Bosch van Veurne werd het schoolhoofd van Oostduinkerke Pieters evenals de bestuurder van het gesticht voor geesteszieke kinderen De Rozenkrans, E.H. Feys, gevraagd om het geschiedenisleerboek *De geschiedenis van ons vaderland, verteld aan de middelgraad der lagere school* (C. Thirifays, uitgever Vanderpoorten te Gent) onmiddellijk in te leveren. Maar de Duitsers hadden zich nutteloos zenuwachtig gemaakt. De schoolhoofden lieten onmiddellijk weten aan de burgemeester dat bedoeld leerboek nu en ook vroeger niet op school werd gebruikt.

Burgemeester Florizoone zag rantsoeneringsverantwoordelijkheid niet meer zitten

Burgemeester Alberic Florizoone had het moeilijk om de hem opgelegde verantwoordelijkheid te dragen inzake de verplichte levering door de landbouwers van broodgraan en aardappelen. De boeren klaagden dat zij niet genoeg op de hoogte werden gesteld over hun verplichtingen door de gemeente. De burgemeester ontkende dit met klem. Zijn schepen van landbouw Omer Declercq had verschillende informatievergaderingen gehouden voor de landbouwers. Bovendien werd iedere landbouwer individueel door de ravitailleringdienst op de hoogte gesteld van hetgeen hij te leveren had. Dit werd bevestigd door de gemeentebediende Gerard Van Steertegem, die hiervoor later aangesteld was.

Tijdens een bijeenkomst in de Kreiskommandantur te Veurne had de burgemeester *Kreiskommandant* Bosch erop gewezen dat de landbouwers van Oostduinkerke vroegen al hun nog niet-gedorste granen zo vlug mogelijk te laten dorsen en het nog resterende derde in te leveren. Het probleem was dat de dorser, de heer Maes, niet voldoende mazout kon bekomen, waardoor vier van zijn vijf dorsmachines stilstonden. Hij ging zelfs zover te beweren dat andere dorsers bevoordeligd werden, met name Costenoble en Bril. Florizoone kon niet begrijpen dat, wanneer er te Veurne mazout voorhanden was, de ene er kreeg en de andere niet.

Oscar Maes was ook raadslid van de Oostduinkerkse gemeenteraad sinds 31 augustus 1940 (in plaats van de weggelopen Vekemans). Hij was gehuwd met Eugenia Debaeke, zuster van dokter Camiel Debaeke

In zijn brief van 15 januari 1941 aan de arrondissementscommissaris Faure vroeg burgemeester Alberic Florizoone dat er een herziening zou gebeuren van de vastgelegde quota, rekening houdend met de door de landbouwers geleden schade ten gevolge van de ingeslagen granaten en het begeven van een van de sluizen in Nieuwpoort, waardoor de Pelikaanhoek overstromd werd. Hij vroeg dikwijls raad voor de landbouwzaken van zijn gemeente aan zijn broer notaris Daniel Florizoone, die als oorlogsburgemeester van Alveringem benoemd was geworden op 21 december 1940 in opvolging van René Tanghe.

De schietlap werd verboden

Gerard Van Steertegem vertelde graag dat hij als kind vóór de Tweede Wereldoorlog dikwijls kattenkwaad uithaalde en daarbij met een schietlap mikte naar de koppen van de elektrische palen tot ze afbraken. De schoolmeesters konden daar niet mee lachen. Tijdens de oorlog schreef de burgemeester van Oostduinkerke hierover op 26 september 1941 naar de directeur van de gemeenteschool in Oostduinkerke, J. Pieters, dat er te gepasten tijde reeds op gewezen werd dat het kinderen verboden was te spelen met het “hetgeen genaamd wordt schietlap”. Er waren volgens de burgemeester meerdere klachten binnengekomen. Personen werden lastiggevallen met afgevuurde keitjes en zo meer.

Burgemeester Florizoone was vooral blij dat er nog geen onderhorigen van de Wehrmacht waren komen klagen, want hij vreesde dat dit tot grote onaangenaamheden zou aanleiding geven. Hij vroeg het schoolhoofd om de kinderen te verbieden om met een schietlap te schieten, omdat dit erge gevolgen kon hebben voor hun vaders en voor de gemeenschap in het algemeen. Welke gevolgen de burgemeester dan wel vreesde, werd er niet bij gezegd.

Willem Elsschot verkoopt geplunderde villa Kerkepanne

In Koksijde kreeg de oude burgemeester Houtsaegeer een klacht van Willem Elsschot dat zijn villa Kerkepanne was leeggehaald.

Op 17 januari 1941 liet burgemeester Gustaf Houtsaegeer weten aan Alfons De Ridder te Antwerpen (alias Willem Elsschot) dat zijn villa Kerkepanne te Sint-Idesbald leeggehaald werd door Duitse militairen. Burgemeester Houtsaegeer kende Willem Elsschot, want hij had nog de trouw gedaan van

De Panne, 1940, het Duitse leger in de aanval

Chaos op het strand van De Panne

De Panne, een autobrug van het gevluchte Britse expeditieleger

Achtergelaten buit op het strand van De Panne

De Panne, een pier gemaakt van militaire voertuigen moet de inscheping van de Engelsen vanop het strand vergemakkelijken.

De brug in Wulpen werd o pgeblazen en sneed de gemeente in twee.

Bij plaatsbezoek stelde de burgemeester samen met een schepen vast dat de plaats voor Louis Vermoote voorbehouden hem toeliet te vissen zoals al de andere vissers en met al zijn netten. Vermoote bezat ook geen 25 netten, zoals hij aan de arrondissementscommissaris vertelde, en volgens de verklaringen van de vissers kon één persoon met moeite vijf netten verzorgen. Indien Vermoote zich niet plooidde naar de reglementen, vreesde de burgemeester dat de politieagent de orde niet zou kunnen handhaven op het strand. De vrees bestond dat de bezettende overheid dan maatregelen zou treffen die zouden kunnen leiden tot een algemeen verbod op de strandvisserij. Dit zou noodlottig zijn voor de vissers en voor de algemene bevoorrading van het land. Er kon inderdaad niet uit het oog worden verloren dat de tweehonderd strandvissers in de laatste maanden meer dan 20.000 kilogram vis bij de viscorporatie inleverden, uiteraard vooral haring. De overvloed aan haring bezorgde onze bevolking de enige rijkdom op de oorlogstafel van oudejaarsavond 1942. De honger en het karig eten, soms beperkt tot enkele aardappeltjes, inspireerde de Koksijdse dichter Luc Van Brabant tot een mooi gedicht, een echte oorlogsballade getiteld 'Ballade van de keelkrop' met als eerste strofe:

Mijn vrouwken, ons menu is lelijk doorgezakt:
elk vier patatjes, zuinig in de pan gehakt.
Een traan? Bedrieg mij niet, al pelt gij ook ajuin.
Maar in zo'n tranensauske worden ze nooit bruin!
Heer Jesu, geef haar hoop en kracht om voort te braden
dat zij er niet mee ophoudt tot we aan tafel gaan.
Als 't moet, snoer ik mijn riem aan tot op halve adem.

En als eindstrofe:

Heer Jesu, zij is vrouw, en als Gij het niet doet,
wie zal er dan dat hartje douwen? Geef haar moed
de zure oorlogskost al zingend te stoven.
Elk vier patatjes, Lieve Heer, en 'k zal U loven.

Het gedicht werd aangehoord met de wonderbare haringvangst!

STALINGRAD EN VERPLICHTE TEWERKSTELLING IN DUITSLAND DEDEN GELOOF IN NIEUWE ORDE WANKELEN 1943

Churchill:

"Wel, dit is nog niet het einde.

Het is nog niet eens het begin van het einde.

Maar het is misschien wel het einde van het begin."

De wonderbare visvangst

De wonderbare haringvangst op het strand van De Panne

Dokter Karel Charlet pleegde als burgemeester van De Panne op maandag 11 januari 1943 overleg met de politie over de gebeurtenissen in De Panne. De burgemeester startte het gesprek met de mededeling dat hij op 9 januari 1943 de Kreiskommandantuur had laten weten dat een in het gemeentelijk Jodenregister ingeschreven Joodse man zich had uitgeschreven naar Groot-Brussel. (Arrondissementscommissaris André Faure was ook op de hoogte en had dit laten weten aan de burgemeester en de Sicherheitsdienst van Brussel. Ongewild en ongeweten werd zo meegewerkt aan de Duitse organisatie van de Holocaust.)

Daarna uitte de burgemeester zijn bezorgdheid over het vriesweer, waardoor de voetpaden en straten zeer glad geworden waren en het vallen van voetgangers moest worden voorkomen. Politieagent Henri Goderis vertelde hem dat hij op zondag 10 januari 1943 naar de Zeelaan was geweest om de inwoners aan te manen te strooien op het voetpad. In Hotel du Nord had de hotelhoudster geantwoord: "Indien de gemeente wilde dat er zand of as gestrooid werd, zij dit maar zelf moesten doen."

Maar nog groter was zijn verontwaardiging toen hij eenzelfde antwoord kreeg van de eerste schepen van De Panne, Marcel Mahieu, echtgenoot van Mariette Rabaey, brouwer in de gemeente, wonende te De Panne, Zeelaan 50. Hij had geantwoord: "Ikzelf zal het niet doen en ik heb voor het ogenblik geen knechten in huis daar het zondag is."

De burgemeester zuchtte en bracht het gesprek op de wonderbare haringvangst. Politieagent Henri Goderis zei dat hij op donderdag 7 januari 1943 's avonds van dienst was aan de zeedijk bij het aanbrengen en wegvoeren van de haring. Veel vissers waren daar aanwezig om hun vis aan te voeren. De politieagent had gecontroleerd of allen in het bezit waren van een Duitse *Schein* om de zeedijk en het strand te betreden. Deze *Schein* kon men bekomen in het hotel Belle Vue in de Zeelaan, waar een marineofficier zitting hield. Veel vrouwen waren naar het strand gekomen om de vissers te helpen de haring te lossen en hulp als draagsters van haring aan te bieden. Deze vrouwen werden ook gecontroleerd op het bezit van de vereiste *Ausweis* (blauwe kaart) tot het betreden van het strand als visdraagster.

Hij had één vrouw terug naar huis moeten sturen, die hem dan ook alle soorten scherpe woorden naar het hoofd had geslingerd: “Voor zulke slag van politie doe ik niets, ik wil er niet naar luisteren! De oorlog zal niet blijven duren, we zullen u wel vinden.”

De politieagent Henri opperde dat er veel haring in het zwart werd verhandeld en de weg niet vond naar de corporatie in de Nieuwpoortlaan. Hij had bij enkele vishandelaars verschillende bennen (manden) haring aangetroffen, die hij heeft aangeslagen wegens aankoop van haring buiten de corporatie. Deze haring liet hij bezorgen in de corporatiemagazijnen van Louis Pylyser, volgens overeenkomst met de voorzitter van Winterhulp, die er mocht over beschikken. De vishandelaars zouden nog een boete krijgen. De vishandelaars hadden verklaard dat zij de verse haring hadden gekocht van vissers die hun onbekend waren. Zij zouden deze vissers onmogelijk kunnen aanwijzen en zij wisten niet dat het verboden was zo vis aan te kopen.

De burgemeester dacht er het zijne van.

Louis Pylyser, oorspronkelijk bakker, wonende te De Panne, Duinkerkelaan 25, was de officiële visverdelers bij de corporatie van vis en visproducten. Hij was lid geworden van het VNV om bescherming te vinden in het uitoefenen van zijn ambt bij oorlogsburgemeester Charlet.

De burgemeester wist dat Louis Pylyser het niet gemakkelijk had, omdat hij de vissers moest verplichten om de opbrengst van hun visvangst bij hem in te leveren en ook omdat hij als pasteibakker zich in de vishandel had durven mengen.

Tot slot vertelde de politieagent aan de burgemeester over de problemen met het lokaal Café Littoral gelegen te De Panne, Nieuwpoortlaan 14. Er werden openbare danspartijen gehouden in een afgesloten lokaal van het café. Bij een inval werden er een vijftigtal personen aangetroffen, waaronder leden van de Wehrmacht. Er waren meerdere personen aan het dansen en meerdere vrouwen van de streek dansten met een Duitse

soldaat. Door de druk van de soldaten die zich wilden verwijderen, konden de burgers ervan gebruikmaken om te vluchten. De politieagent Henri Goderis voelde zich samen met zijn collega's belemmerd om hun dienst uit te oefenen.

De uitbater had verklaard dat hij niet op de hoogte was dat er in zijn lokaal gedanst werd. Deze personen waren in een afzonderlijk lokaal gezeten en dronken een glas bier met gesloten deuren om niet verrast te zijn, daar zij merendeels vreesden om opgeëist te worden als arbeidsplichtigen. De burgemeester dacht er opnieuw het zijne van.

Haring lossen in Nieuwpoort

Frans Filliaert, beheerder van het Arbeidsambt te Veurne, Pannestraat 13, vroeg op 19 januari 1943 aan burgemeester Dewulf in Koksijde om arbeiders te ronselen voor het lossen van haringen te Nieuwpoort. Er waren dringend een honderdtal haringlossers nodig wegens de wonderbare visvangst. Deze arbeiders verdienden een zeer goed daguur en werkten tegen forfaitaire lonen. Bij het lossen ontvingen ze daarbij nog gratis een hoeveelheid haring voor persoonlijk gebruik. Filliaert vroeg de burgemeester dringend de zaak ter kennis te brengen van de arbeiders van Koksijde, vooral de tuin- en landbouwarbeiders. De haringvangst was in volle gang en zou waarschijnlijk nog enkele weken duren. De kustvisserijcentrale te Nieuwpoort, Kaaistraat 3, kon haar taak van voedselvoorziening niet behoorlijk uitoefenen bij gebrek aan werkkrachten.

Op 9 maart 1943 schreef burgemeester Dewulf van Koksijde naar de Feldgendarmarie in Veurne dat opnieuw verscheidene strandvissers 's morgens erover kwamen klagen dat hun visnetten geledigd werden en zelfs stukgesneden door de Duitse militairen. Aangezien het de strandvissers onmogelijk was om garen en touw te bekomen of aan te kopen om hun netten te herstellen, zouden de vissers op de duur hun beroep moeten laten vallen wegens gebrek aan materiaal. Daardoor kwam de bevoorrading van de bevolking in het gedrang.

Ook de jonge brandweerman Remi Maes van Koksijde was een van de gelukkigen die toelating had om haringnetjes te leggen op het strand. De haringen sleet hij trouwens niet alleen aan de Koksijdenaars, maar ook aan de Houtlanders, die te Koksijde voor de Duitse bezetter werkten en met de trein naar het werk kwamen. In de volksmond sprak men algauw in het dorp over de 'vistrein' (William Slosse, *Koksijde vertelt: herinneringen aan een vissersdorp 1900-1950*, p. 208). De burgemeesters van de kust zouden

Antoon Vanhove, eigenaar van het schip N30 Gabrielle, ondertekende de verklaring om zijn vangst aan de corporatie af te leveren

Paardenvisser Victor Vermoote 'Fikken Keeste' uit Wulpen

Schriftelijke machtiging voor het betreden van het strand om te vissen

Iedereen was blij dat de Engelsen niet bombardeerden. De soldaten waren oorlogsmoe, maar beseften dat de strijd nog lang niet gestreden was. Goebbels had immers opgeroepen tot de totale oorlog en de geallieerden wilden enkel de oorlog stopzetten mits de Duitsers zich totaal en onvoorwaardelijk overgaven. De Duitsers voelden de bui hangen, de godenschemering (*Götterdämmerung* of de ondergang van de wereld; verteld in de opera van Wagner). Ze hoorden van het thuisfront over de aanhoudende geallieerde bombardementen en over de doodsangsten die hun geliefden tijdens de nachten doormaakten in hun schuilcellen. Ze maakten zich zorgen over de dreigende geallieerde invasie.

Zoals overal ter wereld op kerstdagavond hadden de soldaten heimwee naar huis. Ze dachten aan de geliefden thuis, terwijl ze luisterden naar Lili Marleen op de Deutsche Rundfunk. Zij hadden geschenken gekregen van de heimat en vooral brieven van hun moeders; die schreven "Junge, komm bald wieder" en "Wir sind froh, wenn Du wieder da bist". Maar de soldaten wisten niet hoelang de oorlog nog zou duren en of ze heelhuids naar huis zouden terugkeren. Ze waren dan ook blij even hun zorgen te kunnen vergeten en namen plaats aan de lange tafels.

Na het eten stond de kerstman op en las voor uit zijn boek zoals Sinterklaas bij ons. Nadat de soldaten kerstliederen hadden gezongen ('Adeste', 'O dennenboom', 'Stille nacht'...) ontving iedereen nog een geschenk en leken deze geharde soldaten weer grote kinderen. De meesten konden hun ontroering niet meer de baas. Ze hoopten allemaal om te mogen blijven aan het westfront en niet naar het gevreesde oostfront gestuurd te worden.

EINDE NIEUWE ORDE DE GROTE INVASIE EN DE BEVRIJDING VAN DE WESTKUST

1944

Churchill:

"Geen zorgen, het maakt niet uit
of ik nu sterf, de plannen voor de overwinning
liggen al klaar,
het is enkel nog een kwestie van tijd."

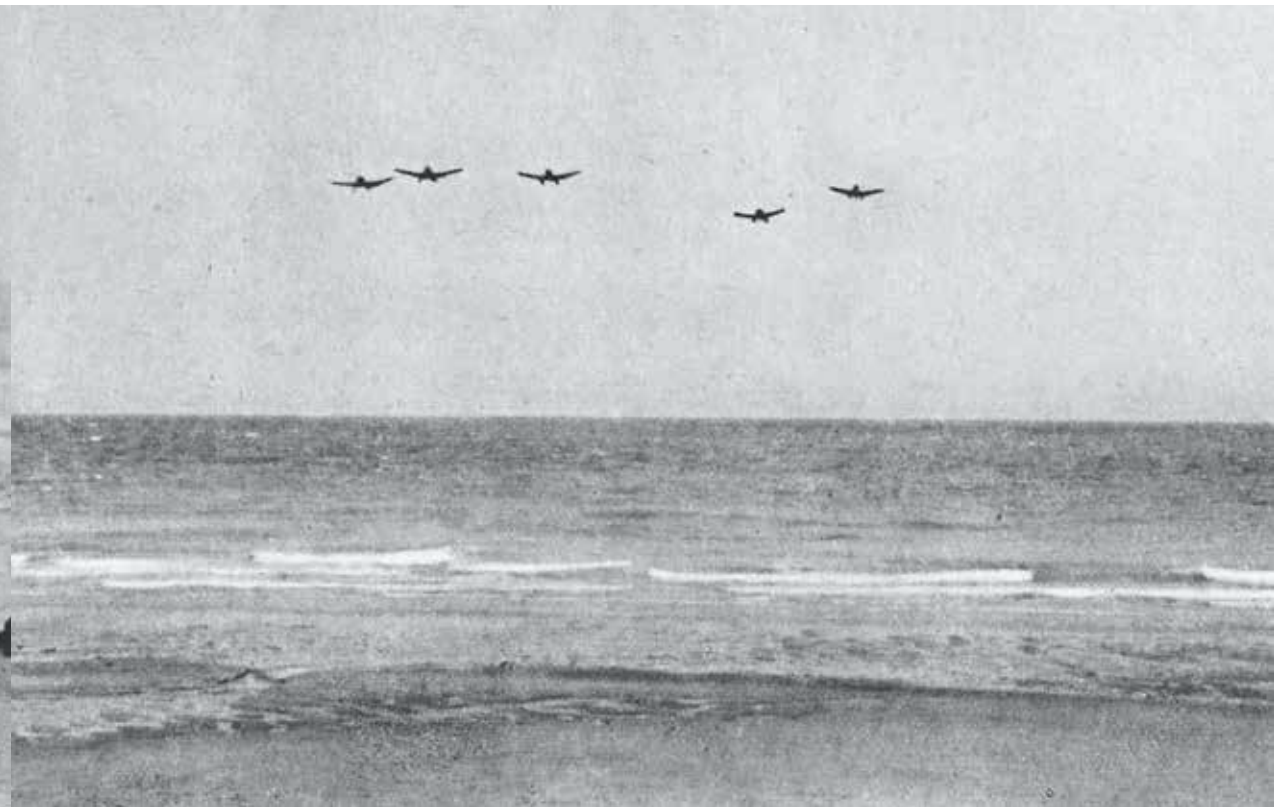
(t) Rommel(t) aan de Atlantikwall

Rommel, gezant van Hitler, speciaal voor de versterking van de Atlantikwall

Veldmaarschalk Erwin Rommel (51) was een populair en gelauwerd Duits generaal toen de Führer hem op 5 november 1943 in zijn hoofdkwartier, de Wolfschanze in Oost-Pruisen, tot inspecteur benoemde van de verdedigingswerken in het westen en van de Atlantikwall. Hij moest reizen, inspecteren, voorstellen doen, maar kreeg voorlopig geen eigen troepen. Veldmaarschalk Gerd von Rundstedt (69) bleef opperbevelhebber West.

Erwin Rommel had als jonge luitenant reeds grote successen geboekt tijdens de Eerste Wereldoorlog, vooral in de Slag bij Caporetto (1917), waar hij de orde 'Pour le Mérite' ontving. Hij maakte ophef door in mei 1940 met zijn pantserstroepen bliksemsnel langs de Ardennen door te stoten tot de Kanaalkust. Vanwege deze aanval kreeg Rommels divisie in Frankrijk de bijnaam 'la division fantôme' (de spookdivisie). Voor zijn huzarenrit door de Maginot-linie werd hij onderscheiden met het ridderkruis.

Maar de rijksmaarschalk werd vooral beroemd als 'de woestijnvos', die met zijn Afrikakorps jarenlang de Britten in de woestijnen van Libië en Egypte het vuur aan de schenen wist te leggen. Bij de Tweede Slag bij El Alamein was hij de tegenstander van de Britse generaal Montgomery, die tijdens de Slag van Duinkerke reeds in De Panne vertoefde.

Een neergeschoten Engelse jager

Stuka's, duikbommenwerpers van de Duitse Luftwaffe, keren terug van Engeland

Een Engelse piloot werd gevangen genomen

Geschutstand in de duinen van Oostduinkerke

Na het verlies in El Alamein geloofde Rommel niet meer in de eindoverwinning. Maar hij vond wel dat een succesvolle verdediging bij een invasie kon leiden tot een aanvaardbare vrede met de geallieerden van het Westen om gezamenlijk de strijd in het oosten voort te zetten. Volgens Rommel was bij de verdediging tegen een invasie het hoofdstrijdtonel het strand. “Als de vijand het zwakst was, als hij uit het water tevoorschijn kwam om aan land te gaan, dan moest hij ‘verslagen’ worden.”¹

Hij was ervan overtuigd dat een geallieerde aanval op de vesting Europa niet in een haven maar op de stranden zou plaatsvinden. Hij liet dan ook op de stranden een groot aantal hindernissen aanbrengen, zoals de rommelasperges. In het achterland liet hij palen plaatsen en mijnenvelden aanleggen om luchtlandingen tegen te houden. Hij wilde ook onderwaterzettingen mogelijk maken. Maar vooral de bouw en het operationeel maken van de Atlantikwall vereisten een stevige organisatie. Rommel aarzelde niet om naast de door de Werbestelle geleverde mannen en contractueel verplichte arbeidskrachten ook dwangarbeiders van de Duitse concentratiekampen in te schakelen. Op verschillende plaatsen langs de Atlantische kust liet hij plaatselijke concentratiekampen oprichten voor de arbeiders die geen rechten hadden, de staatlozen, zoals Joden, Russen enzovoort.

De constructie was het werk van de Organisation Todt (OT) onder leiding van Albert Speer, die inderdaad gebruik maakte van Duitse en lokale onderaannemers, soldaten, vrijwillige arbeiders, verplicht tewerkgestelden, Russische krijgsgevangenen, Joodse gevangenen. Door zich voor OT te engageren vermeden veel Belgen verplichte tewerkstelling in Duitsland.

Ook de NSKK was actief, het nationaalsocialistische korps dat logistieke steun verleende bij de aanbreng van de grondstoffen naar de bouwwerken, onder meer tot aan de koninklijke villa's te De Panne, die stevig werden versterkt. Verschillende schuilbunkers werden ingericht, waarvan enkele ingericht werden als vuurbasis voor FLAK-kanonnen. Een radiolocatiestation bevond zich voor de koninklijke villa's. Er werd eveneens een betonweg aangelegd.

Op de dijk van De Panne werd een muur gebouwd zoals in Koksijde, die verder liep naar Bray-Dunes op het strand. De Gentse firma Bijttebier verzorgde de bouw. De Duitse firma uit Keulen, Casimir von Vronsky, had de betonwerken in de duinen van De Panne uitgevoerd.

Rommel was ook in De Panne geweest om de batterijen te bezoeken. Oscar Vens, nog geen 16 jaar oud uit De Panne, werkte in Duitse dienst aan de batterijen te De Panne. Tijdens zijn lunchpauze had hij soep gegeten in een café aan de Koninklijke Baan. Toen hij naar zijn werk terugkeerde,

zag hij maarschalk Erwin Rommel op inspectieronde met zijn gevolg. De zwarthemden stonden allemaal paraat toen hij voorbijkwam. Oscar vond Rommel een norske vent. Hij knikte goeiendag naar het werkvolk, maar liep de zwarthemden zonder aan te kijken voorbij. Zijn ploegbaas concludeerde hieruit dat Rommel meer oog had voor gewone arbeiders die voor hun brood moesten werken dan voor die anderen, die hij maar verraders vond. “Want,” zei hij “als de Tommy's volgend jaar komen, zijn ze allemaal voor de Tommy's.”²

Tijdens zijn inspectietocht hield Rommel ook halt te Sint-André aan de naar hem genoemde post. Deze batterijstelling ‘Rommel’ was gelegen te Oostduinkerke en telde circa twintig bunkers, waarvan vier met zwaar geschut richting zee. Volgens Henri Pylyser (°1926) uit Oostduinkerke was er een tachtig man werkzaam, waarvan een vijftiental Oostduinkerkenaars³. Henri Pylyser werkte sinds begin 1941 in dienst van de firma Van Coillie uit Oostende, die verscheidene werven aan de Atlantikwall telde met een tweehonderdtal werknemers verspreid over heel de kustlijn. Hij was er ‘betonneur’. De keien en cement werden geleverd door de firma Bytebier Gebroeders met een stoomtrein, die gebruik maakte van de kusttramlijn. Ter hoogte van de post ‘Rommel’ was een aftakking met wissel aangelegd, waardoor het materiaal nagenoeg ter plaatse in de duinen kon aangevoerd worden. Elke dag trok Henri te voet naar zijn werk door de Doornpanne. Soms moest hij 's nachts doorwerken om een bunker klaar te krijgen. Daarom beschikte hij over een *Nachtschein*, waarmee hij op zondag 's nachts kon gaan dansen in de Montparnasse te Nieuwpoort, waar een draaiorgel stond. Dankzij zijn *Nachtschein* geraakte hij steeds ongehinderd voorbij de Duitse controlepost, zowel aan de Rozenkrans in Oostduinkerke-bad als aan de Duitse stelling ter hoogte van de hoeve van Roosje Cloet op de huidige Canadalaan in Nieuwpoort.

De Organisation Todt controleerde alles. Henri Pylyser vond dat hij een goed loon verdiende (8,75 fr per uur). Soms kreeg hij ook brood van de Polen die in het Duitse leger waren ingelijfd. Ze ruilden dit tegen appels, waarop ze fel belust waren. Bovendien werd geen enkel werknemer van Van Coillie naar Duitsland gestuurd om er te werken. Henri Pylyser herinnerde zich de inspectie van maarschalk Rommel in hoogsteigen persoon. Tijdens zijn bezoek moesten zij wel doorwerken, maar hij kon toch een glimp opvangen.

In een eerste rapport na zijn inspectieronde dat hij rond de jaarwisseling naar Hitler stuurde, eiste Rommel het bevel op van de troepen aan de kust. Op 15 januari 1944 kreeg Rommel het opperbevel over het 7de en 15de Leger van de Heeresgruppe B over een gebied dat zich uitstreekte van Bretagne

¹ Maurice Philip Remy (2014), *Erwin Rommel, De man achter de mythe*, Just Publishers.

² Aline Sax (2014), *Bezette kust, Leven in de schaduw van de Atlantikwall*, Hannibal, p. 137.

³ Jean-Marie Pylyser (1998), *Kustvolk in de vuurlijn*, deel 2, p. 137.

Reeds de week ervoor op Palmzondag 26 maart 1944 was Vlaanderen opgeschrikt geweest door een ravage na een vreselijke geallieerde luchtaanval op de stationsbuurt van Kortrijk met 250 doden onder de bevolking. Een gezin, de familie Victor Cambier, verloor in één klap zes kinderen. De gemartelde moeder probeerde die ramp vanuit een onwrikbare christelijke houding te verwerken. Ze zou gezegd hebben: "Ze zijn nu allemaal in de hemel, ze waren gewoon te mooi om hier te blijven."

(Karel Cambier, *Het fabuleuze lot van een Vlaamse bankier*, p. 35)

✠ DIERBAAR AANDENKEN van Vrouw
Margareta CUVEELE
echtgenote van Heer
Karel DEPOTTER
geboren te De Panne den 7 Februari 1916

Theodoor DEPOTTER
geboren te Nieuwpoort den 9 Maart 1939

Robert DEPOTTER
geboren te Veurne den 2 April 1942
zoontjes van Heer en Vrouw
Karel en Margareta CUVEELE
door luchtbombardement omgekomen te Nieuwpoort
den 10 April 1944

't Is uitvaart... rouw... Zoo een, zoo al,
elk zegt: het is een tranendal
hier op de wereld zijn. Verschenen
is nauwelijks 't geluk, 't is heuen...
en 't is alreë ten oordeel gaan
en voor de vierschaar Christi staan.

Zoo is het ook met u geweest, trouwe en plichtvolle
echtgenote. En in welke verlatenheid werpt ons
thans het onherstelbaar verlies door dien schrikwekkenden
dood.

Zij voelden 't ook, hoe klein ze ook waren, die
heide kinderen die met u den dood in zijn gezins.
Wat zullen zij in hunnen schrik, het soete woord
'moeder' in hunne keel hebben voelen verstikken!
God rukte haar uit het leven wanneer zij pas haar
werk van goede echtgenote en zorgzame moeder
was begonnen...

*Teergeliefde Echtgenoot dank om uwe genegenheid,
hierboven zal ik met onze twee kinderen over u wa-
ken. Schep moed; wij bidden om Gods zegen over u.
Dierbare Ouders en Familie, u vergeet ik niet.
Weest mij allen indachtig in uwe gebeden.*

*Hart van Jezus, in doodstrijd, heb medelijden met
de stervenden.* 300 d. afl.

Mod. drukk. MARKEY Gebr. P.V.B.A. Nieuwpoort

Koksijdse gemeenschap in diepe rouw

De lijken van de vijf slachtoffers van Koksijde werden in de gemeentelijke 'knechtschool' ondergebracht. Er speelden zich verschrikkelijke taferelen af op die gitzwarte paaszaterdag. Twee bekende jongens van Koksijde-dorp waren bij de slachtoffers. De familie Marveillie uit de Abdijstraat 5 was zwaar getroffen met het verlies van hun jonge zoon Henri, die slechts 16 jaar oud was.

Vader Remi Pladys had zich als brandweerman gespoed naar de plaats van het onheil om hulp te bieden. Hij had tot zijn grote ontzetting onder de verminkte slachtoffers zijn zoon Roger (19) herkend aan zijn zakhorloge.

Thuis in de Visserstraat 7 hadden zijn echtgenote Ivonna Capoen en zijn dochter Mariette⁵ de slag van de bom gehoord en onder elkaar gezegd: "Gelukkig dat onze jongen kan schuilen." Ze waren zo blij geweest dat Remi een tewerkstelling in Duitsland en de gevaarlijke bombardementen daar had kunnen vermijden door op het vliegplein te werken. Helaas had het noodlot anders beslist.

Ook Julien Herrewijn, echtgenoot van Suzanne Lammens, geboren te Veurne op 23 maart 1920, wonende te Koksijde, Horizontlaan 13, had het noodlot getart door te denken dat het veilig werken was op het vliegplein van Koksijde, waar hij uiteindelijk zijn dood zou vinden.

Het oudste slachtoffer was Petrus Coppens (43), echtgenoot Julie Cuvelier, wonende te Koksijde, Jostlaan.

Dramatisch was ook het overlijden van Honoré Ledène (27), wonende te Koksijde, Veurnestraat. Hij liet een jonge weduwe achter, Malvina Pylyser, nauwelijks 22 jaar oud. Ze was bovendien in verwachting van een kindje, Honorine Ledène, die een goede maand later geboren werd te Koksijde op 20 mei 1944. Malvina is de dochter van Germaine Pylyser, die vanaf 14 december 1944 de herberg De Hoge Blekker zal uitbaten, gelegen te Koksijde, Zeelaan 97. Zij zal een overlevingspensioen bekomen van 5000 frank per jaar.

†
Bidt God voor de ziel van
de 5 slachtoffers, door den luchtaanval
schielijk uit het leven gerukt te Koksijde
den 8 April 1944.

PETRUS COPPENS
Echtgenoot van Julia CUVELIER
geboren te Hamme, den 2 Februari 1901.

JULIEN HERREWIJN
Echtgenoot van Suzanne LAMMENS
geboren te Veurne, den 23 Maart 1920.

HONORÉ LEDÈNE
Echtgenoot van Malvina PYLYSER
geboren te Koksijde, den 26 Oktober 1916.

HENRI MARVELLIE
Zoon van Omer en Amandine THYBAUT
geboren te Oostduinkerke, den 13 Juni 1927.

ROGER PLADYS
Zoon van Remi en Yvonne CAPOEN
geboren te Koksijde, den 2 Februari 1925.

Heer, geef hun de eeuwige rust!

†
Ik ben de Verrijzenis en het Leven, wie in Mij
geloofd, al is hij ook gestorven, zal leven. Joh. XI 25

Ik weet dat mijn Verlosser leeft, en dat ik op den
jongsten dag verrijzen zal. Uit de Ie Noct.

Wanneer de zon aan de oosterkijme daagt en
een schoonen dag voorspelt, kan niemand ver-
moeden wat al schrijnend leed menschenharten
kan verscheuren vóór zij ter avondkijme neigt.

Zóó was die Paaschaterdagmorgen van 1944:
Vóór de avond viel werd het geluk van heele fa-
milies in één oogwenk verbrijzeld: Vaders, Echt-
genooten, Jongelingen verloren er het leven en
lieten bitter lijdende vrouwen, vaderlooze kinde-
ren en onmisbare steun voor het huisgezin achter.

DIEPBEPROEFDE FAMILIES, God kan har-
de slagen toelaten, Hij weet waarom, maar... Hij
verlaat geen weesjes. Troost U in den Heer en
werpt al uw bekommernissen op Hem. Uw gelief-
den zijn hun Paschen gaan viëren in den hemel
en kunnen U daar nog helpen en voor U ten beste
spreken.

De vele werk makkers en heel Koksijde rouwen
met U mee en bidden voor hun zieleraust.

Mijn Jezus, barmhartigheid, 300 d. afl.
Zoet Hart van Jezus wees mijn liefde.
Zoet Hart van Maria, wees mijn zaligheid.

Drukkerij VANNECKE Koksijde

†
Bidt God voor de ziel van den jongen heer
ROGER PLADYS
Zoon van Heer Remi en Mevrouw
Yvonne CAPOEN

In de Sint-Pieterskerk in Koksijde had op dinsdag 11 april 1944 de begrafenisdienst plaats van de vijf Koksijdse slachtoffers in aanwezigheid van een overgrote menigte. Pastoor Charles Bondue reikte 950 gedachtenissen uit. De Koksijdse gemeenschap was in diepe rouw.

⁵ Mariette Pladys, weduwe van wijlen Willy Calcoen, is de moeder van Geert Calcoen, hoofd van onze bevolkingsdienst, en van Dirk Calcoen, politie-inspecteur op rust.

Geen zal de avond zien

Voor velen komt Duitse capitulatie te laat

De Duitse capitulatie in 1945 door iedereen verwacht, kwam uiteindelijk nog veel te laat voor veel van onze landgenoten die bezweken in de Duitse concentratiekampen. Zo overleed de 24-jarige Robert Vandamme uit de Zeelaan te Koksijde-dorp op 7 januari 1945 om 7 uur 's morgens aan zijn verwondingen in het concentratiekamp Neuengamme bij Hamburg. Hij was door de Gestapo opgepakt geweest te Koksijde op 26 juli 1944 en op 2 september, enkele dagen voor de bevrijding, op transport gezet naar Neuengamme. Daar werd hij op arbeidscommando gezonden naar de werf van Blohm + Voss te Hamburg, waar een SS-bewaker hem op een nacht vreselijk sloeg en schopte op zijn rug. Zijn ouders zullen pas na de bevrijding het vreselijke nieuws vernemen van Louis Goderis uit Nieuwpoort, die Neuengamme had overleefd en bij het overlijden van Robert Vandamme aanwezig was. Tot dan waren zij zonder nieuws gebleven.

Robert Vandamme, overleden in het concentratiekamp van Neuengamme

In Neuengamme was ook de Nederlandse dichter Jan Campert omgekomen, die er een gedicht had geschreven:

Een cel is maar twee meter lang En nauw twee meter breed, Wel kleiner nog is het stuk grond Dat ik nu nog niet weet, Maar waar ik naamloos rusten zal, Mijn makers bovendien, Wij waren achttien in getal, Geen zal de avond zien.

Ook André Geryl van Oostduinkerke, Nieuwpoort-bad, Louislaan, zal de bevrijding niet halen. Hij zal bezwijken in het concentratiekamp van Wagenhof-Krumme (Saksen) op 23 maart 1945. Hij was 26 jaar en samen met de postbode André Counye en kapitein Leon Quagebeur de stichter van de plaatselijke weerstandsgroepering Witte Brigade, sector Oostduinkerke-Nieuwpoort-bad, spion van de inlichtingendienst Bayard. Hij was bediende op de plaatselijke Standortkommandantur geweest te Oostduinkerke-Midlandhotel en later bij de Duitse firma Badhauser, die bunkers en versterkingen maakte langs de kust en bureau had aan de Groenendijk. Daarna werkte hij op bevel van zijn overste van de inlichtingendienst Bayard in de Werbestelle te Veurne, waar hij nog Gerard Van Steertegem had geholpen. Hij werd verraden en op 6 september 1943 aangehouden door de Gestapo. Zijn grote weerstandsvermogen ten spijt zal hij bezwijken, uitgestrekt op vochtig strooi, in de armen van een kameraad. Zijn laatste woorden waren: "Zeg aan de mijnen dat ik tevreden ben tegenover mijn familie en mijn vaderland mijn ganse plicht volbracht te hebben."

Andre Geryl weerstander, overleden in het concentratiekamp van Wagenhof-Krumme

Opeising van paarden op de markt van Veurne

Duitse dodenmarsen

De Duitsers probeerden de sporen van hun misdaden te wissen. Himmler stuurde duizenden gevangenen uit de concentratiekampen op weg zonder eten of drinken, naar een volgende kamp, de dood tegemoet. Wie niet meekon, werd afgemaakt, zoals ook Rikske Christiaen van Sint-Idesbald.

Henri Christiaen, visser van beroep, geboren te Koksijde op kerstdag 25 december 1921, wonende te Koksijde, Steenweg Sint-Idesbald 265, maakte met al zijn jeugdige overmoed deel uit van de weerstandsgroepering. Hij werd door de Gestapo aangehouden op 3 september 1942. Hij werd opgesloten in de gevangenis in Brugge. Het krijgsgerecht in Brugge veroordeelde hem tot veertien maanden gevangenis, waarna hij naar Merksplas overgebracht werd. Na zijn straftijd was Henri naar huis gekomen bij zijn ouders, maar al gauw moest hij van de Duitsers het spergebied verlaten en is hij naar Hasselt gegaan. Op 30 mei 1944 werd hij opnieuw aangehouden en opgesloten in de gevangenis van Hasselt, in een cel samen met Joseph Claes, wonende te Neerpelt, en nog twaalf andere Vlaamse jongens.

De invasie aan de Normandische kust was sinds enkele dagen volop aan de gang en de nederlaag van het Duitse Rijk begon zich steeds duidelijker af te tekenen. Het ministerie van Bewapening en de SS werkten nauw samen om alle beschikbare arbeidskrachten voor de totale oorlog te mobiliseren. De SS deporteerde zonder mededogen hun gevangenen vanuit de diverse landen die ze bezet hielden naar Duitsland. Zo ook werd Rikske Christiaen samen met zijn vriend Joseph Claes en zijn andere celgenoten getransporteerd naar het concentratiekamp Harzungen (Nordhausen) en later naar het concentratiekamp Sangerhausen, beide subkampen van Mittelbau-Dora, dat zelf een subkamp was van het concentratiekamp Buchenwald. Het belangrijkste doel van het kamp was niet het uitroeien van de gevangenen (zoals in Auschwitz), maar ze als goedkope arbeidskrachten gebruiken in de wapenindustrie, voornamelijk in de productie van V1's en V2's (langeafstandsraketten).

Rikske kreeg op zijn arm zijn gevangenenummer getatoeëerd: 60555H. Ze moesten beulenwerk verrichten in erbarmelijke omstandigheden en zonder menswaardig eten. Joseph Claes schrijft: "Niet tegenstaande hielden we onze kop hoog en steeds maar verder."

Eind april 1945 hebben zij het kamp moeten verlaten, aangezien de Russen in aantocht waren, en zijn ze onder SS-geleide te voet verder opgevoerd op dodenmars. Joseph Claes noteerde: "Dat was onze laatste calvarietocht en steeds waren we nog tezamen, Henri en ik met nog enige andere vrienden."

Onder deze vrienden bevond zich de Franse jongen René Visinet, wonende te Oyannax (Ain), 9 Rue Vondel. Ook hij schreef later naar de ouders van Henri Christiaen over hun dodenmars, hun via dolorosa, die ze samen aflegden, al volledig verzwakt door de ondervoeding en de harde arbeid in het concentratiekamp van Sangerhausen. Joseph Claes schreef hierover: "Doch velen vielen onderweg, bleven achter, we zagen ze nooit meer. Dit alles door de menselijke ontberingen. Zestien dagen zijn we te voet gegaan, zonder eten. Allen stierven van uitputting. We sleepten ons nog voort, arm in arm en de moed bracht ons verder. We wisten dat de redding kortbij was." Al wenend zet hij zijn treurig verhaal verder. "Ongelukkiglijk uw kloeke, sterke zoon heeft het niet kunnen volhouden. 's Nachts sliepen we in de bossen en 't was de derde nacht voor het einde van de oorlog dat Henri zachtjes gestorven is zonder nog iets te zeggen. We stelden dit vast 's morgens bij het opstaan en hebben hem dadelijk aan de Duitse overheden overgegeven die hem weggedragen hebben. We moesten natuurlijk dadelijk onder bedreigingen de weg vervolgen en hebben dus je zoon zelf niet kunnen begraven."

Hij verontschuldigde zich verder voor zijn harde bewoordingen, maar vraagt begrip omdat zijn hart onder het schrijven weeral volloopt. Als juiste datum van de dood van Henri geeft hij de nacht van 5 op 6 mei 1945 (een paar dagen voor de wapenstilstand).

Na de oorlog zal de moeder Gabrielle Ghys van René Visinet het schriftje krijgen met Franse recepten, eigenhandig opgetekend door haar zoon Rikske, zoals beloofd in zijn laatste stervensuur.

Weerstand roept op tot zuivering

Toen het nieuws van de verschrikkelijke dood van Henri Christiaen zich in Koksijde verspreidde, hing de weerstand in verscheidene herbergen een brief op met een oproep tot totale zuivering van het gemeentebestuur. "Weer is één onzer beste zonen de marteldood gestorven in Duitsland: Henri Christiaen is niet meer. Ziet toe dat zijn dood niet vruchteloos geweest zij. Eist een totale zuivering van het gemeentebestuur, van de plaatselijke politie en de verbanning uit Koksijde van alle volksvijandige personen." Maar de aanplakbrieven werden vlug weggenomen, daar zij door het merendeel van de bevolking afgekeurd werden, waarschijnlijk omdat in de ogen van de mensen uiteindelijk de nazi-Duitsers oorzaak waren van alle ellende.

De gemeenteraad van 6 juli 1945 onder leiding van dienstdoend burgemeester Aloïs Seynaeve betuigde haar dank en erkentelijkheid aan de

Bevrijding van Koksijde door de Canadezen op 9 september 1944

Veurne, de Canadese bevrijders in de D. Dehaenelaan

Koksijde wordt door de Canadezen bevrijd op 9 mei 1944.

Veurne, bevrijding 1944

Hulde aan de Canadese bevrijders

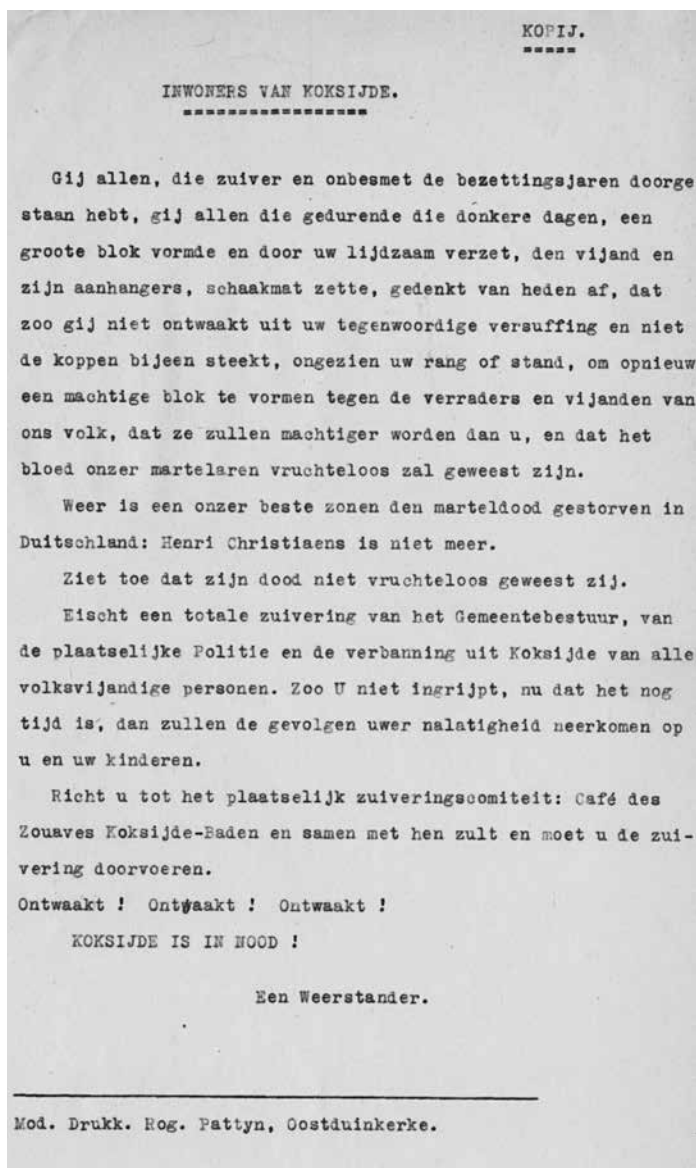
gezinnen Willems-Hox en Ivo Geunis te Hasselt voor hun voorbeeldige menslievende en patriottische diensten.

Zij hadden Henri Christiaan en Jean Leduc, politieke gevangenen van de gemeente Koksijde, door de Duitsers uit hun woning verbannen, opgenomen in het gezin tijdens de zeer moeilijke tijdsomstandigheden van de Duitse bezetting. Als eerbetuiging werd een mooie straat in Sint-Idesbald naar Henri Christiaan genoemd.

Henri Christiaan, weerstander, overleden tijdens de dodenmars.

De weerstand van Koksijde riep op tot zuivering

Duitsers capituleren

Victory in Europe - VE-Day

De definitieve nederlaag van nazi-Duitsland op 8 mei 1945 heeft in zowat alle geallieerde landen tot vreugdetoferelen geleid. Overall is de bevolking spontaan op straat gekomen om deze legendarische overwinning te vieren. Vanop het door de oorlog beschadigde balkon van Buckingham Palace te Londen zwaaiden *King* George VI en zijn troonopvolger, de jonge prinses Elisabeth, naast een glunderende Winston Churchill naar de jubelende massa. Generaal Eisenhower, *Supreme Allied Commander*, had daags ervoor, op 7 mei 1945, in zijn hoofdkwartier in een schooltje in Reims de onvoorwaardelijke overgave van Duitsland aanvaard. Het document werd door generaal Alfred Jodl namens de Duitsers ondertekend. In Berlijn werd een ander overgavedocument ondertekend, omdat Jozef Stalin zijn eigen ceremonie wilde. Op 2 mei 1945 had een soldaat van zijn Rode Leger een rode vlag geplant op het dak van het Rijksgebouw in Berlijn. Er werd een monumentale geësceneerde foto van gemaakt die het symbool is geworden van het einde van de oorlog en de nazi-overheersing.

De capitulatie werd ondertekend, ditmaal door veldmaarschalk Wilhelm Keitel, die door zijn onvoorwaardelijke trouw tegen beter weten in van Hitler 'Lakeitel' werd genoemd. Zowel Jodl als Keitel zullen op hun proces in Neurenberg ter dood veroordeeld worden en opgehangen.

Hermann Göring, de vroegere tweede man in nazi-Duitsland, was in Oostenrijk op VE-Day door de Amerikanen aangehouden. Adolf Hitler had zelfmoord gepleegd in zijn bunker te Berlijn op 30 april 1945, samen met zijn kersverse echtgenote Eva Braun. Een dag later, op 1 mei 1945, pleegde Joseph Goebbels zelfmoord in dezelfde bunker, samen met zijn echtgenote Magda en hun zes kinderen. De rode vlag wappert op de Rijksdag in Berlijn.

In België luidden de klokken

In België werd het nieuws aangekondigd met kanongebulder, sirenes en vooral klokkengelui. Overall waren er volksfeesten en in het centrum van de grote steden heerste een ongelofelijke drukte. De scholen werden twee dagen gesloten. De nationale vlag zal acht dagen aan alle openbare gebouwen wapperen.

In Koksijde wapperde de vlag op het balkon van het gemeentehuis en luidden de klokken in de Sint-Pieterskerk. Er werd een erewijn aangeboden

De slachtoffers van 8 september 1944 in Oostduinkerke

Begrafenis van de weerstandslachtoffers van het bloedbad op 8 september 1944 in Oostduinkerke

Begrafenis van de slachtoffers van 8 september 1944 in Oostduinkerke, defilé voor het gemeentehuis

Begrafenis van de slachtoffers van 8 september 1944 in Oostduinkerke

Voor de tweede maal in een halve eeuw likte de Westkust haar wonden na een nietsontziende wereldoorlog. In 1918 konden onze gemeenschappen na de oorlog in grote verbondenheid onmiddellijk werken aan de heropbouw van de gemeente. De Westkust was nooit bezet geweest door de Duitse vijand en de meest vertrouwde structuren van kerk en stad waren onveranderd een houvast gebleven voor onze bevolking. Toch had de Eerste Wereldoorlog voor een groot litteken van menselijk leed gezorgd, doordat Nieuwpoort en grote delen van Oostduinkerke volledig van de kaart waren weggeveegd en door de verplichte langdurige ontruiming van grote delen van de Westkust. De materiële schade was nu aanzienlijk minder, maar doordat onze Westkust dit keer wel door de Duitse vijand werd bezet, was de bevolking haar kompas kwijtgeraakt. De gemeenteraden waren afgeschaft geweest en de schepencolleges hersamengesteld met aanhangers van de Nieuwe Orde en vertrouwelingen van de Duitsers. Het wantrouwen had tijdens de oorlog diep wortel geschoten in onze gemeenschap, die vier jaar lang de bezetting had moeten ondergaan onder de knoet van de vijand. De mensen hadden hun recht tot spreken en handelen verloren, ze voelden zich geen volwaardige mensen meer. Ze hielden thuis hun adem in als ze op straat de stappen van de gelaarsde soldaten hoorden weergalmen of hun strijdliezen hoorden weerklinken. Banger werden de mensen als er hard op de deur geklopt werd, want dat was dikwijls de voorbode van aanhouding en deportatie zonder vorm van proces of recht op verdediging. Traag waren de jaren voorbijgegaan tot uiteindelijk het nieuws zich verspreidde van de zo lang verwachte landing die iedereen bevrijden moest. De hoop laaide weer op en meer dan ooit verlangden allen naar de vrijheid die komen zou. Men hoorde meer en meer van een verzetsbeweging, maar ook meer en meer van arrestaties en weggevoerden naar Duitsland. Alle aandacht ging echter naar de vooruitgang van de bevrijdingslegers. Men hoopte en was tegelijk bang om wat gebeuren zou.

September brak aan, de eerste geallieerde strijdmakers werden aangekondigd en dan verschenen de gepantserde wagens van de Canadezen.

Op sommige plaatsen was er nog een kortstondige weerstand, maar al vlug was de gehate verdrukker verjaagd, de bevrijding was definitief. De mensen voelden zich opnieuw vrij en waren overgelukkig.

Men eiste vergelding voor het ondergane onrecht en de hatelijkste collaborateurs werden opgepakt. Maar het soms willekeurig optreden van de Witte Brigade na de oorlog was niet van aard geweest om het vertrouwen te herstellen. De mensen hielden hun mening voor zich, want ze hadden geleerd om als uiterste vorm van zelfbescherming te zwijgen: “Feind hört mit”, zwijgen is goud waard! De meesten hebben hun traumatiserende ervaringen voor zich gehouden en hun geheimen meegenomen in hun graf. Toen ik aan de honderdjarige moeder van Vontje Bedert van restaurant De Mikke vroeg hoe de verhouding net na de oorlog was tussen wit en zwart in Oostduinkerke, hield ze de lippen op elkaar. Toen haar dochter aandrong om haar gedacht te zeggen, zei ze enkel: “Ik zal het niet al aan de *neuze* van de burgemeester hangen.” Dit waren de woorden van een wijze vrouw van 100 jaar voor wie ik alle respect heb.

Het bewijst hoe diep de angst nog steeds aanwezig is om het verkeerde te zeggen en daardoor zichzelf of zijn familie of vrienden in diskrediet te brengen. Wat onze mensen van de Westkust na de oorlog allen gemeen hadden, was een algemene drang om hun levensstandaard te verhogen, de gemeente herop te bouwen en de boot van het opkomende toerisme niet te missen. Daardoor wilden ze een betere toekomst voor hun kinderen verzekeren. Daarom werd zo vlug mogelijk het verleden verdrongen. Hun tegenslagen in de wereldoorlog wilden ze verwerken door zich te storten op de toekomst met gebruik van alle hulp die hen werd geboden, onder meer door het Marshallplan. Dankzij hun inspanningen leven wij vandaag in vrede in een welvarend land in een verenigd Europa.

Het Westen kreeg een nieuwe vijand: Stalin in plaats van Hitler, Rusland in plaats van Duitsland. Churchill sprak: “From Stettin in the Baltic to Trieste in the Adriatic an iron curtain has descended across the continent.” De bevolking was bang voor een nieuwe vijand en de Koude Oorlog. In België veranderde ook de houding tegenover Duitsland. De bestraffing van de collaboratie verloor mede daardoor aan belang. De loop van de geschiedenis veranderde en sloeg een andere richting uit. Nieuwe grenzen doken op. De Duitse raketteningenieur Wernher von Braun en zijn Duitse collega’s kregen nieuwe kansen in de VS en hun naziverleden werd met de mantel der liefde bedekt, want ze waren nodig om de wedloop tegen de Russen te winnen om de ruimte te veroveren en de eerste man naar de maan te sturen. Nog steeds is de vrede in Europa niet verzekerd, want begin 2022 hebben de Russen van Poetin een oorlog ontketend in Oekraïne, maar hij botst daarbij op een nieuwe Churchill, met name president Zelensky.

Voor de tweede maal in een halve eeuw likte de Westkust haar wonden na een nietsontziende wereldoorlog. In 1918 kon de bevolking onmiddellijk starten met de heropbouw, de Westkust was immers nooit bezet geweest door de Duitsers en de meest vertrouwde structuren van kerk en stad waren onveranderd een houvast gebleven. De materiële schade was na WO II weliswaar aanzienlijk minder, maar omdat de Westkust dit keer wel door de vijand werd bezet, was de bevolking haar kompas kwijtgeraakt. De gemeenteraden waren afgeschaft en de schepencolleges opnieuw samengesteld met aanhangers van de Nieuwe Orde en vertrouwelingen van de Duitsers. Het wantrouwen was groot. Mensen hielden de adem in wanneer ze op straat de stappen van de gelaarsde soldaten hoorden weergalmen. Banger werden ze als er hard op de deur werd geklopt, want dat was dikwijls de voorbode van aanhouding en deportatie zonder vorm van proces.

Traag waren de jaren voorbijgegaan tot het nieuws zich verspreidde van de zo lang verwachte landing die iedereen bevrijden moest. De hoop laaide weer op. September brak aan, de eerste geallieerde strijdkrachten werden aangekondigd en uiteindelijk verschenen de gepantserde wagens van de Canadezen. Op sommige plaatsen was er nog wat weerstand, maar al vlug werd de gehate verdrukker verjaagd. De bevrijding was definitief. Men eiste vergelding voor het ondergane onrecht en de hatelijkste collaborateurs werden opgepakt. Maar het soms willekeurige optreden van de Witte Brigade was niet van die aard om het vertrouwen te herstellen.

Op een beklijvende manier beschrijft Marc Vanden Bussche in een nieuw omvangrijk naslagwerk hoe de Nieuwe Orde tijdens WO II de bevolking van de Westkust in haar greep hield.

Marc Vanden Bussche is geboren in Diksmuide op 16 april 1950 en was beroepshalve notaris in Koksijde. Zijn liefde voor de geschiedenis dateert van zijn collegejaren in Veurne. Zijn belangstelling voor de streek werd aangescherpt vanuit zijn ambt als burgemeester van Koksijde sinds 1995.

